

УДК 821.161.2

Ольга Циганок

«ПРОФАЗИС» ЙОСИПА ТУРОБОЙСЬКОГО. Частина 1

“PROPHASIS” OF YOSYP TUROBOISKYI. Part 1

DOI: 10.58407/litopis.250512

© О. Циганок, 2025. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4688-1953>

Метою статті є введення в науковий обіг та часткове дослідження нового історико-літературного матеріалу – латиномовного твору «Профазис» Йосипа Туробойського з рукописної поетики «Гіметт» (1699/1700), який є частиною поетичного циклу про Страсті Христові. **Методологічну основу** дослідження становлять історико-літературний, текстологічний, філологічний та культурно-історичний підходи із застосуванням принципів порівняльного літературознавства. **Наукова новизна:** вивчення твору в контексті розвитку барокової поетики та освітньої традиції Києво-Могилянської академії кінця XVII ст., публікація першої частини пам'ятки в оригіналі та українському перекладі. Йосип Туробойський як латиномовний поет був визнаний сучасниками й викликає значний науковий інтерес. **Зроблено висновок**, що «Профазис» Йосипа Туробойського – важлива історико-літературна пам'ятка, яка вносить нове в давню українську поезію.

Ключові слова: «Профазис», Йосип Туробойський, «Гіметт» (1699/1700), Києво-Могилянська академія, Страсті Христові, давня українська поезія.

The purpose of the publication is to introduce and examine a previously unstudied historico-literary material – the Latin “Prophasis” by Josyp Turoboiskyi from the manuscript poetics “Hymettus” (1699/1700), which is part of a poetic cycle on the Passion of Christ. The study is grounded in a multidisciplinary **methodological framework** combining historico-literary, textual, philological, and cultural-historical approaches, alongside principles of comparative literary analysis. **The scientific novelty** lies in situating the work within the development of Baroque poetics and the educational tradition of the Kyiv-Mohyla academy at the turn of the 17th c., as well as in the publication of the first part of the text in both the original Latin and Ukrainian translation. Josyp Turoboiskyi, as a Latin-language poet, was recognized by his contemporaries and continues to attract significant scholarly interest. **It is concluded** that Turoboiskyi’s “Prophasis” represents an important historico-literary monument, introducing a new form within early Ukrainian poetry.

Key words: “Prophasis”, Josyp Turoboiskyi, “Himett” (1699/1700), Kyiv-Mohyla academy, Passion of Christ, ancient Ukrainian poetry.

Літературна спадщина Києво-Могилянської академії все більше приваблює дослідників. Важливе місце посідають рукописні підручники віршування (поетики) та красномовства (риторики), які засвідчують перехід частини української культури в русло латинської освіченості. Науковці знаходять невідомі раніше курси лекцій¹, аналізують та перекладають тексти. Особливий інтерес становлять праці відомих тогочасних авторів. Серед них – Йосип Туробойський², київський період творчості якого малодосліджений.

¹ Кисельов Р. Про киево-могилянський курс риторики Лазаря Барановича. *Слово і Час*. 2025. № 1 (739). С. 3–16.

² Києво-Могилянська академія в іменах, XVII–XVIII ст.: енциклопедичне видання / Відп. ред. В. Брюховецький. Київ: КМ Академія, 2001. С. 548–549.

У поезії «Гіметт» (1699/1700)³ після основного тексту подається поетичний цикл з інформативною подвійною назвою⁴. Умовно її можна поділити на три частини: барокову, класицистичну й загальну.

Початок першої назви FASCICULUS MYRRAE має біблійне коріння та багату літературну історію. У біблійній «Пісні пісень» говориться: «Торбинка (пучечок?) мирри – любий мій для мене, на моїх грудях спочиває»⁵. Популярною в першій половині XVI ст. (більше 30 видань!) була німецька релігійна книга «Fasciculus mугае» (найдавніша відома друкована версія – близько 1500 р., Делфт, Нідерланди)⁶. Прозовий текст містить роздуми про життя Ісуса Христа, особливо про Страсті. Кожне ключове слово заголовка, зокрема, також викликає низку асоціацій. Як свідчать латинські словники, «пучечок» має стосунок до Цицерона, у якого вживається «fasciculus florum» [пучок квітів]. Очевидно, авторитет видатного оратора допоміг цій словосполучці утвердитися в заголовках творів XVII ст. Щодо мирри (смирни)⁷, то вона неодноразово згадується на сторінках Святого Письма й має широке застосування в релігійній практиці, зокрема в погребальних ритуалах⁸.

Друга назва EPIGRAMMATA... нагадує про класицистичне крило⁹ літературної традиції Києво-Могилянської академії. І, нарешті, спільна частина – своєрідний «дах». У ній чітко зазначена належність творців цих релігійних епіграм до Києво-Могилянської академії: «створені трудом Києво-Могилянського Аполлона». Привертає увагу також кінцевий хроновірш (хроностих), у якому зашифровано 1700 р. (виділено жирним шрифтом MDCLL). Уже сама назва демонструє літературну майстерність Йосипа Туробойського та ті стовпи, на яких стояв його духовний світ. Заголовок записаний трьома різними видами шрифту (візуальний ефект, інтермедіальність!) із записом по центру в стилі елогії¹⁰.

Після назви «FASCICULUS MYRRAE...» міститься присвячений Йоасафу Кроковському¹¹ «ПРОФАЗИС». Глибинні змісти цього слова можна глумачити по-різному. Як засвідчують авторитетні лексикографічні джерела, термін має кілька нашарувань значень. У давньогрецькій мові *πρόφασις* буквально означає «привід», «попередній привід», «виправдання», «зовнішня причина», «обґрунтування» тощо¹². У біблійному контексті слово нерідко вживається в значеннях «причина», «мотивація»¹³. Тобто початково напрошується така інтерпретація: мотивацією до написання поетичного циклу про Страсті Христові для Йосипа Туробойського слугувала внутрішня потреба вшанувати Йоасафа Кроковського, видатного церковного діяча. Текст мав би виконувати функцію посвяти. Однак, на нашу думку, у процесі написання твору «ПРОФАЗИС» задум Йосипа Туробойського еволюціонував і був створений самостійний твір епічного характеру. Це підтверджує об'єм тексту: у незавершеному вигляді «ПРОФАЗИС» складається із заголовка, записаного у

³ Hymettus extra Atticam duplici tramite neovatibus scandendus sive Poësis bipartite tum ligatae tum solutae orationis praeseptionibus instructa Roxolanaeque juventuti in Collegio Kijovo-Mohilaeanae proposita [...] (1699). Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, шифр 315 П/122. Арк. 1–78 (зв.).

⁴ FASCICULUS MYRRAE in patientis Dei nominis Viridario collectus Seu EPIGRAMMATA in totam Domini nostri Iesu Christi passionem labore Kijovomohilaeani Apollinis conscripta anno quo Collecta a Jesu defuncti in Myrrha madore: haec Terae ColLabsae Magna ferenDa bona (ПУЧЕЧОК МИРРИ, зібраний в саду імені Бога, який страждав, або ЕПІГРАМИ про всі Страсті Господа нашого Ісуса Христа, створені працею Києво-Могилянського Аполлона, у рік, коли зібрана з померлого Ісуса мирра: ці великі блага мають бути принесені зруйнованій Землі). Арк. 67–76 (зв.).

⁵ Canticum Cantorum Salomonis 1:13: Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi...

⁶ Fasciculus mirre. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Fasciculus_mirre.

⁷ Дерево з колочками й червоними квітами, із якого добувають ароматичну смолу. Уважається, що через гіркуватий запах і смак мирра асоціюється із сумом. А ще – має цілющі, лікувальні властивості.

⁸ Мирра (смирна) була одним із дарів волхвів Немовляті Христу (Матвія 2:11), вона мала притупити страждання Господа під час розп'яття (Марка 15:22–23), смирна використовувалася для його погребального сповивання (Іоанна 19:38–40).

⁹ Rothe H. Vom Barock zum Klassizismus in der polnischen Dichtung der Ukraine. Lazar Baranovych und Jan Ornowski. *Necessitas et ars. Studia staropolskie dedykowane prof. J. Pelcowi, hg. v. B. Otwinowska, A. Nowicka-Jezowa, J. Kowalczyk, A. Karpiński*. Warszawa, 1993. Bd. 1. P. 47–55.

¹⁰ Див.: Cyganok O. Miejsce elogium w wybranych ukraińskich traktatach retorycznych z końca XVII i z pierwszej połowy XVIII w. *Tematy i konteksty. Zeszyty naukowe uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria filologiczna. Historia literatury*. 2014. N. 4 (9). S. 307–318.

¹¹ Про інші академічні твори, присвячені тогочасному архимандриту Києво-Печерської лаври Йоасафу Кроковському, див.: Siedina G. School poetry devoted to Ioasaf Krokovs'kyi. *Znyva. Essays presented in honor of George G. Grabowicz on his seventieth birthday, Harvard Ukrainian studies*. 2011–2014. P. 681–703. У цій публікації проаналізовано поетичні твори, присвячені Йоасафу Кроковському, які містяться в таких поетиках, як «Idea artis poeticae» (1707–1708) Лаврентія Горки, «Lyra Heliconis» (1709) і «Libri tres de arte poetica» (1714). Див. також: Седіна Дж. Панегіричне звеличення Йоасафа Кроковського. *Слово і Час*. 2020. № 3. С. 65–90. Уперше опубліковано англійською мовою у виданні: *Ukraine and Europe. Cultural encounters and negotiations* / Ed. by G. Brogi Bercoff, M. Pavlyshyn, and S. Plokhly. Toronto: University of Toronto Press, 2017. P. 182–207. Перекладено й передруковано з дозволу видавця. Стаття доповнена й уточнена. У двох останніх публікаціях проаналізовано панегірик «Entheus poeta» з поезики «Hymettus» (1699/1700), де він наведений як приклад епічного твору (епопеї).

¹² A Greek–English lexicon: 9th ed., with revised supplement / Ed. by Liddel H., et al. Clarendon Press, 1940–1996. P. 1511; The Cambridge Greek lexicon: In 2 vols. / Ed. by Diggle J. Cambridge University Press, 2021. T. 2. P. 1235.

¹³ Meaning of prophasis in Bible Greek. *Ministry voice*. URL: <https://www.ministryvoice.com/uk/prophasis-in-greek/>.

формі 7 рядків, і 212 гекзаметрів. Для порівняння: епіграми про Страсті Христові складаються з 250 поетичних рядків, включно з заголовками.

Літературознавчий аналіз твору «ПРОФАЗИС» – справа майбутнього. Подаємо латинський текст і переклад першої частини твору (99 рядків), які публікуються вперше. Орфографію оригіналу збережено. Явні описки усунені, але сумнівні форми зазначені в примітках. Пунктуація подекуди змінена для надання тексту більшої читабельності. Знаки пунктуації, які пропонує видавець, наводяться у квадратних дужках. Правопис великої літери подекуди уніфікується. Сумнівні місця в оригінальному тексті позначені знаком «(?)».

* * *

PROPHASIS

AD

Illustrissimum ac reverendissimum in Christo Patrem

Ioasaphum Krokowski[,]

Mariano peczariensis Viridarii Abbatem ac Cul-

torem vigilantissimum, Dominum ac Patronum

Clementissimum.

- f. 67 Non¹⁴ hic bellatum¹⁵ celebrat mea musa cohortes
Bellica quos virtus fecit super astra referri
Ac celebres per totum promulgaverat orbem
Non Anchisiades fatorum victor et hostis
- 5 Non fulmen Troiae nobis laudatur Atrides
Non victo Argolicus laudes fert Hectore Achilles,
Aut quo tuta fuit vivo sub Troia Pelasgis
Priamides Turnusve Phrigum tot qui agmina stravit.
Herculeum sileo robur, durique tacentur,
- 10 Quos tulit adversa impavidus Junone labores,
Persea¹⁶ praetereo Andromeden qui morte redemit
- f. 68v Sustulit et multos fecit quos axa Medusam
Non has musa canit sacris devota cothurnis.
Caelicolum loquor Heroem qui venit ab oris¹⁷
- 15 Immensaeque tulit Dia¹⁸ virtute labores
Bellaque Cimmerii Ditis quae moverant¹⁹ oras(?).
Victus sed Victor, post funera funus Averno
Attulit, et fuso hostilem quoque sanguine fudit.
Nudatus nudum fecit, caesusque cecidit,
- 20 In cruce sublatus, Ditem suffixit in illa,
Amisit vitam, tamen hanc functo attulit orbi.
Haec breviter (multis nam non eget) eloquor, et si
Quaesieris reducem sileam cur a nece Jesum
Nec referam victo Diti sublata trophea.
- 25 Magne PATER facti liceat mihi dicere causam.
Hic ubi suffixus Libitinam adscivit iniquam,
Ac aninam Ditis bellatum misit ad oras,
Sindone volutum Petrae hunc inclusimus antro
Iustaque solventes lacrimis quae facta clientum
- 30 Addita post saxo teneri post cordisque sigilla
Cessimus, et trinam cupientes cernere lucem,
Qua, sumpta voti repleta Pixide nardo,
Aut Arabum donis quae dat Cynareia Virgo,
Grata manus tandem defunctos urgeret artus
- 35 Aut vere surgentis pateat quo gloria nobis,
Iraximus²⁰ inde moram; sterilis quod mentis agellus
Non cito quae situm dederat multisque retracta
Musa suos voluit non accelerare cothurnos[.]
Sic ubi post modicum seri tumuli antra subimus

¹⁴ Кожна перша літера рядка в оригіналі подана жирним шрифтом.

¹⁵ В оригіналі bellantum.

¹⁶ Закінчення знахідного відмінка, як у давньогрецькій мові.

¹⁷ Порівняймо в Овідія «orae caelestes» – (далекі) небесні краї.

¹⁸ Давньогрецька форма знахідного відмінка від Ζεύς – Зевс.

¹⁹ В оригіналі moverat.

²⁰ Очевидно, intraximus.

- 40 Notaque spectamus claustrum saxoque soluto
Quaerimus uncturi functum, ast reperire negatum
Sindone nam praeter, fuerat nil marmore visum.
Miramur tandem positum qui sustulit inde
Aut quo non Charo se forte revolvimus antro
- 45 Transtulit²¹. Ignara verum non mente dolemus
Nos traxisse moras redivivi neque triumphos
- f. 68 Vidisse haud caepit, quantos de prole dolores
Amisssa Niobe: Phaetonides atque Necati
Non sic plorabant a lapsu funera fratris
50 Ac nos non visos rediviva luce triumphos
Flevimus. En rutile corruscus luce micante
Labitur ex altis demissus sedibus Hermes:
Ora micant, Phoebus medio velut axe locates
Ac oculi stellis similes, nive fulget amictus
- 55 Cujus ad adventum Marpesus dissilit ultro
Perque suum culmen callem sibi praebuit altum
Fit fragor immodicus qui totum mugit antrum
Hinc gelidus multum suspensa mente subintrat
Membra pavor, steteruntque comae, plantaequae tremebant²².
- 60 Non secus ac vibrat dum fulmina Juppiter astris
Immugitque aer excussa nube sagitta
Stans tremulus cursor riget inter spemque metumque.
Sic ubi nos multo vidit trepidare pavore,
Confirmaturus rutilo sic ore locutus:
- 65 [“]Aonidum soboles, magnique propago Terapnaei
Parce metu nostrisque aures intende loquelis
Ut primum ardentes istud venistis ad antrum,
Non vacui manibus, vacuo non corde clientes,
Intentique oculos animosque levastis in illud.
- 70 Agnita sunt superis vestrae conamina mentis,
Nec latuit stupor, affecti(?) cordisque favores,
Attulit hoc absens clauso quos marmore mortis
Magna Deum soboles vobis post fata sepulta
Hinc placuit caelo vestros lenire labores
- 75 Terrae et contritae multum solatia mentis
Quae collaturus superis sum missus ab oris
Prima quidem vestros pressit dubitatio sensus
Quis tulerit vel quo nupera quod luce sepultum
Numen, non latuit sed surrexisse sepulchro,
- 80 Haud potuit victrix mortis nam vita teneri
Marmore, neque etiam non morte renascier ipsa
Non secus ac Phoebus pelagi submersus in undis
Haud illis praemittitur: capit et rutilantior ortum
Bustaque post volucris Pharia ipso surgit ab igne
- 85 Quid tristes lacrymas vestra ergo palpebra fundit
Aut cor languescit cur grande dolore sepultum
Dum vitae, vitam restaurans reditur augi(?)
Victoris plaudens resonat quoque terra trophea
Et victo nimium Taenaro fata gemente.
- 90 Eia agite et laetum resonantes corde triumphos
Congaudete simul victori mortis et Orci
Plausus augete et Laurus super addite lauris.
Quae struit ingenti volo celebrare trophaea.
Hic ubi flammigero nobis haec protulit ore[“].
- 95 Cesserat inde timor nimii cessere pavores
Primaque cura fuit Plaudentem nempe videre,
Quod tamen haud licuit, nam quo post praelia victor
Se tulit actarus devicto Dite triumphos,
Haud notum fuerat. Genii ergo verba requiro...

²¹ Тут і далі поет порівнює образи з міфології та євангельської сцени воскресіння.

²² В оригіналі tremebat.

ПРОФАЗИС

ДО

найславнішого й найшановнішого Отця в Христі
Йоасафа Кроковського,
настоятеля й невтомного плекальника Печерського саду Марії,
наймилосерднішого пана й покровителя.

Моя муза не славить тут бойові когорти,
Яких військова доблесть зробила гідними вознести вище зір
І звеличила, прославила на весь світ.
Ані не величаємо переможця й ворога смерті Енея, нащадка Анхіса,
5 Ані грозу Трої Агамемнона, сина Атрея.
Ані не отримує похвали Ахілл із Арголіди²³, який здолав Гектора,
Ані сам нащадок Пріама, що жив у Трої за часів, коли вона не знала
Греків-пеласгів, чи Турн, який розбив стільки загонів фрігійців-троянців.
Не говорю про силу Геркулеса, замовчуються трудно-подвиги,
10 Які він, безстрашний, звершив проти волі Юнони,
Я оминаю мовчанкою Персея, що врятував від смерті Андромеду
арк. 68 (зв.) І здолав Медузу, яка багатьох перетворила в камені.
Не їх оспівує муза, присвячена святим трагедіям-котурнам²⁴.
Я говорю про небесного Героя, який прийшов із далеких країв
15 І завдяки чесноті виніс безмірні труди-страждання за Зевса-Бога,
А також війни кіммерійського²⁵ Діта-Аїда, які потрясли краї.
Переможений, він, однак, переможець, після своєї смерті приніс смерть
Пеклу-Аверну, а проливши власну кров, розбив ворога.
Хоч із нього зняли одяг, він сам зробив безпорадним, а побитий – розбив,
20 Піднятий на хрест, прибив на ньому Діта,
Він втратив життя, проте, померши, приніс його світові.
Я кажу про це коротко (бо багатьом немає потреби в деталях), і якщо
Ти запитаєш, чому Ісус воскрес із мертвих, я промовчу,
І не розкажу про трофеї, знаки перемоги над переможеним Дітом.
25 Великий БАТЬКУ, дозволь мені говорити про причину того, що сталося.
Тоді, коли, розп'ятий, він прийняв несправедливу смерть-Лібітіну
І душу послав у краї Діта, щоб боротися,
Ми замкнули його в гробі в скелі, загорненого в плащаницю,
І зі сльозами здійснивши все, що годилося зробити вірним.
30 Після того, як приставили камінь і наклали печатки серця,
Ми пішли, прагнучи побачити потрібне світло.
Узявши святу посудину, наповнену народом
Або арабськими дарами, які дає Кінарейська Діва – Богородиця,
Приємна рука нарешті торкнулася померлого тіла,
35 Або, точніше кажучи, цим для нас відкрилася слава воістину воскреслого.
Після цього ми відклали віршові мори, тому що безплідне поле розуму
Не швидко давало посів, і, часто відволікаючись,
Муза не хотіла прискорити свої котурни, дати натхнення.
Таким чином, коли невдовзі перед світанком ми зайшли до гробниці в скелі
40 І помітили зламані печатки та відвалений від гробу камінь,
То шукали померлого, щоб помастити його, але знайти було неможливо,
Бо, крім плащаниці, нічого не було видно в кам'яному гробі.
Зрештою ми дивувалися, хто забрав звідси того, кого ми поклали,
Або куди його переніс із печери, хвилюємося – чи не Харон
45 До себе. Однак ми жаліємо, будучи тепер обізнаними,
Що відклали віршові мори й не бачили
Арк. 69 Триумфи воскреслого. Не так Ніоба, яка сильно страждала,
Втративши дітей, і навіть дочки Фаетона
Не так ридали над братом, що загинув від падіння,
50 Як плакали ми, не знаючи ще про триумф
Після його воскресіння. У сяйві іскристому, у блиску мінливим
Спускається з високих осель Гермес:
Обличчя його сяє, мов Феб у зеніті,
А очі подібні до зір, і білизною світиться його плащ.

²³ Прямого зв'язку між Ахіллом й Арголідою немає.

²⁴ Котурни (взуття акторів трагедій) символізують певну трагічність, жертвовність. У ширшому розумінні – трагедія. Високі трагедійні сандалі були також символом урочистої поезії.

²⁵ Зазвичай Кіммерію пов'язують із північними Причорномор'ям. Відомо, що давні кіммерійці були кочівниками та пересувалися степами між Дніпром і Доном.

- 55 На його прихід Марпес-гора сама по собі розколюється
І через свою вершину відкриває високу стежку.
Виникає величезний гуркіт, що гулом наповнив усю печеру.
Звідси дуже холодний страх, проникнувши в серце,
Скував члени тіла, волосся стало дибом, і ноги затремтіли.
- 60 Так само, як Юпітер метає блискавки серед зір
І гримить повітря, коли з хмари вихоплюється стріла,
Стоїть тремтячий бігун, закам'янівши між надією й страхом.
Так, коли він побачив, що ми тремтимо від великого страху,
Бажаючи підкріпити нас, так промовив сяйливим обличчям:
- 65 «Нащадку Муз-Аонід і потомку великого Аполона-Терапнея,
Стримай страх і слухай уважно мої слова.
Як тільки ви, ревні прихильники, прийшли до цієї печери,
Не з порожніми руками й не з порожнім серцем,
І, зосереджені, звели очі й душі до неї,
- 70 Стали відомі вишнім ваші душевні пориви
І не сховалися здивування, співчуття та прихильність вашого серця.
Це приніс той, кого зараз немає, хоч був замкнений у мрамурі смерті,
Велика Божа Дитина, що після загибелі була похована вами,
Тому небові сподобалось полегшити ваші трудно.
- 75 Землі й зболеного серця велика утіха,
Яку, щоб передати небесам, я посланий із тих країв.
Зрештою, спершу сумнів пригнічував ваші відчуття:
Хто виніс, і куди поділи недавно поховане при світлі дня
Божество, воно не заховане, а воскресло з гробу.
- 80 Бо життя, яке перемогло смерть, не могло бути замкнене
У мармуровій гробниці, навіть смерть не може завадити життю відродитися.
- р. 68v Так само, як Феб, що заходить у хвилях моря,
Не зникає там, а сходить із ще яскравішим світлом,
Так єгипетський птах Фенікс²⁶ згорає й народжується з попелу знову,
- 85 Чому ж тоді сумні сльози заливають ваші вії,
І навіть серце в'яне від великої скорботи за похованим,
Коли Життя, відновивши життя²⁷, повертається до світла,
Земля гуде, аплодуючи тріумфу переможця²⁸,
У той час як підкорений Тенар-пекло дуже оплакує смерть.
- 90 Ну ж бо, вперед, і, весело відлунюючи в серці тріумфи,
Радійте разом із Переможцем смерті й Аїда!
Примножуйте оплески й додавайте лаври до лаврів.
Бо хочу прославити трофеї, які він велично здобуває
Про які звістив нам тут вогненними устами».
- 95 Зник тоді страх, відступили надмірні тривоги.
І першою турботою було побачити Того, Хто святкує перемогу.
Та цього не судилося: бо куди після битви
Він, переможець, звершивши тріумф над Дітом, подався –
То було невідомо. Тому й шукаю слова Духа...

References

- Briukhovetskyi, V. (Ed.). (2001). *Kyievo-Mohylianska akademiiia v imenakh, XVII–XVIII st.: entsyklopedychnе vydannia* [Kyiv-Mohyla academy in names, 17th–18th c.: encyclopedic edition]. Kyiv, Ukraine.
- Cyganok, O. (2014). *Miejsce elogium w wybranych ukraińskich traktatach retorycznych z końca XVII i z pierwszej połowy XVIII w.* [The place of Elogium in selected Ukrainian rhetorical treatises from the late 17th and the first half of the 18th c.]. *Tematy i konteksty. Zeszyty naukowe uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria filologiczna. Historia literatury – Topics and contexts. Scientific papers of the university of Rzeszów. Philological series. History of literature*, 4 (9), P. 307–318.
- Diggle, J. (Ed.). (2021). *The Cambridge Greek lexicon*: In 2 vols. Cambridge, England.
- Kyselov, R. (2025). Pro kyievo-mohylianskyi kurs rytoryky Lazaria Baranovycha [About the Kyiv-Mohyla rhetoric course by Lazar Baranovich]. *Slovo i Chas – Word and Time*, 1 (739), P. 3–16.
- Liddel, H. (Ed.). (1940–1996). *A Greek–English lexicon*: 9th ed., with revised supplement. Oxford, England.
- Rothe, H. (1993). Vom Barock zum Klassizismus in der polnischen Dichtung der Ukraine. Lazar Baranovych und Jan Ornowski [From Baroque to Classicism in Polish poetry in Ukraine. Lazar Baranovych and Jan Ornowski]. *Necessitas et ars – Necessity and art*, 1, P. 47–55. Warsaw, Poland.
- Siedina, D. (2020). Panehrychne zvychennia Yoasafa Krokovskoho [Panegyric glorification of Joasaph Krokowski]. *Slovo i Chas – Word and Time*, 3, P. 65–90.
- Siedina, G. (2011–2014). *School poetry devoted to Ioasaf Krokovsk'kyi*. Harvard, USA.

²⁶ Фенікс, що відроджується з вогню, – символ воскресіння. Середньовічні bestiarii часто малювали фенікса як доказ Божої сили: навіть у природі є приклад воскресіння.

²⁷ Тобто, перемігши смерть,

²⁸ Святкує перемогу над смертю.

Циганок Ольга Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу Державного торговельно-економічного університету (вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна).

Tsyhanok Olha – doctor of philological sciences, professor, professor of the department of foreign philology and translation at the State university of trade and economics (19 Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine).

E-mail: olga.tsyganok@gmail.com

Дата подання: 16 вересня 2025 р.

Дата затвердження до друку: 10 жовтня 2025 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Циганок, О. «Профазис» Йосипа Туробойського. Частина 1. *Сіверянський літопис*. 2025. № 5. С. 144–150. DOI: 10.58407/litopis.250512.

Цитування за стандартом APA

Tsyhanok, O. (2025). «Profazys» Iosypa Turoboiskoho. Chastyna 1 [“Prophasis” of Yosyp Turoboisky. Part 1]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 5, P. 144–150. DOI: 10.58407/litopis.250512.

